

Boken som tar fajten med näthatet

Vill öka medvetenheten om juridiken på nätet • Mårten Schultz skrev boken med studenter

Vad får man och vad får man inte säga på internet? Vad kan jag göra om jag blir utsatt för kränkning i en digital miljö? Hur driver jag en process i domstol?

Det är några frågor som en nyutkommen bok om näthat försöker svara på.

Boken är tänkt att vara en lättillgänglig framställning av vilka skyldigheter och rättigheter som gäller för digital kommunikation på internet. Syftet är att ge en juridisk inramning till den så kallade näthatsdebatten.

– Boken riktar sig till den breda allmänheten, men jag tror att man behöver vara någorlunda vuxen för att kunna tillgodogöra sig innehållet. Vi planerar dock att ta fram material i ämnet även för barn och ungdomar, säger Mårten Schultz, professor i civilrätt och bokens huvudförfattare.

Boken bygger på PM som togs fram av studenter inom ramen för verksamheten vid Institutet för Juridik och Internet. Institutet, som grundades av Mårten Schultz, syftar bland annat till att ge kostnadsfri juridisk rådgivning till personer som har blivit utsatta för kränkningar på nätet. Verksamheten bedrivs av studenter och yngre jurister under överinseende av seniora jurister.

– Det var tio studenter och jag som bearbetade och sammanställde PM:en. Jag har aldrig gjort något liknande och, till skillnad från i USA, är det mycket ovanligt i Sverige med juridiska böcker av det här slaget där man skriver allt tillsammans med studenter. De omfattande tabellerna över underrättsdomar i fall gällande kränkningar på nätet som boken innehåller tror jag kan vara av särskilt intresse för jurister. Jag hade aldrig orkat göra den dammsugning av praxis om jag hade skrivit boken på egen hand.

En av studenterna som var med och skrev

Från vänster: Klara Wessman, Johan Rosell Ågård, Filippa Sjäöden, Mårten Schultz, Gustav Wiklander, Johanna Bardon, Felix Rudberg, Jasmin Drazska-Ali, Adam Rångemyr

boken är Filippa Sjäöden som även är projektledare på Institutet för Juridik och Internet. En begränsning i förtalsbrottet är att det normalt inte ligger under allmänt åtal. Det innebär i normalfallet att endast den enskilde individen som upplever sig ha blivit kränkt kan väcka åtal.

– Vi lever allt mer av våra liv på nätet och därför sker också allt mer av kränkningarna där. Vår bok kan förhoppningsvis öka medvetenheten bland allmänheten om vilka regler som gäller. Själv har jag lärt mig en massa genom att skriva för en målgrupp som saknar juridiska baskunskaper. Det gör att jag måste förstå ämnet på djupet, säger Filippa Sjäöden.

Mårten Schultz öser idel lovord över studenterna i bokprojektet. Det märks, menar han, att de är vana vid den här typen av redaktionellt

arbete; flera av dem har jobbat med studenttidningen Juridisk Publikation. Deras entusiasm har varit en riktig vitamininjektion för Mårten Schultz.

– Jag har lärt mig otroligt mycket av det här samarbetet. En ny erfarenhet för mig var att funka som projektledare. En positiv överraskning är hur strängt domstolarna ser på nätkränkningar.

Det betyder inte att han är nöjd med den rådande situationen. Lagstiftningen på området är fortfarande rätt tandlös, men flera viktiga skärpningar är på gång enligt Mårten Schultz. Han välkomnar lagen mot kränkande fotografering som infördes den 1 juli 2013 och följer med intresse justitieministerns förslag att se

över lagstiftningen gällande kapning av digitala identiteter.

Boken "Näthat – Rättigheter och möjligheter" är utgiven på Karnov Group.

Mårten Schultz fick nyligen tillsammans med bland andra Filippa Sjäöden och doktoranden Maria Nääv i uppdrag att åt Ungdomsstyrelsen ta fram en rapport om yttrandefrihetens gränser på internet.

Ändringar ska göra studenter bättre

I sin nationella utvärdering av juristutbildningarna läsåret 2011/2012 fastslog Högscoleverket att juristprogrammet vid Stockholms universitet brast på två av åtta examensmål. Nu har universitetet inlämnat en redogörelse för hur kvalitetsbristerna ska åtgärdas.

Studierektor Johan Schelin beskriver åtgärderna som ett tvåspårssystem där det ena spåret syftar till att kvalitetssäkra kursen i examensarbete och det andra till att utforma hela juristprogrammet för att göra studenterna bättre rustade inför examensarbetet.

Enligt åtgärdsförslaget avskaffas möjligheten att göra examensarbete med praktik. Det kommer även framgent vara möjligt att bedriva praktik inom ramen för uppsatsen som ett sätt att samla in material. Men praktiken kommer inte, som tidigare, att vara poänggivande. Samma krav ställs på uppsatsen oavsett om praktik ingår eller ej.

Betygskriterierna för uppsatsen har vässats. Det ställs större krav på ett bra språk samt att

uppsatserna är väl strukturerade och genomarbetade. Om uppsatsen inte lämnas in i tid kan det komma att påverka betyget. Samtidigt som kraven höjs utökas handledningen från fyra undervisningstimmar inklusive examination till sex undervisningstimmar exklusive examination.

Examinationsformen har förändrats. Handledning och examination ska utföras av olika lärare. Vidare föreslås det bli obligatoriskt för varje student att försvara sitt examensarbete och opponera på någon annans. Ett examinationsprotokoll innehållande kriterier för formalia, problemformulering med mera ska säkerhetsställa att examinatorn granskar alla uppsatser på ett likvärdigt och fullödigt sätt.

– Spår 2 är minst lika viktigt som spår 1. Det handlar om att bygga en pedagogisk trappa så att studenterna klarar att genomföra examensarbetet. Det ska ske bland annat genom särskilda program för koordinering mellan juristprogrammets kurser och

en progression i färdighetsträningen under utbildningens gång, säger Johan Schelin. Redan under första läsåret ska studenterna bland annat skriva enklare PM, rättsfallskoncentrat samt genomföra ett rättgångsspel som en första träning i att uttrycka sig skriftligt och muntligt. Under termin 3 läser studenterna Civilrätt C.

– Civilrätt C ska ses som en sorts kontrollstation. Då ska studenterna för första gången skriva en längre uppsats i vilken de tillämpar olika vetenskapliga metoder i tillägg till den klassiskt rättsdogmatiska metoden. Studenterna förväntas även försvara sin egen uppsats samt opponera på andras uppsatser. Nästa kontrollstation blir under termin 6 på kursen Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt. Då ska de skriva en uppsats som i fråga om kvalitet motsvarar en kandidatuppsats.

Tillsammans med de metodorienterade kurserna Rättsinformatik och Allmän rättslära samt specialkurserna ska sedan studenterna

vara väl rustade för examensarbetet under termin 9.

– Vi har tidigare lärt ut juridisk metod så som den tillämpas i det praktiska rättslivet. Men vi har inte haft samma fokus på hur man lägger upp en akademisk uppsats och vad akademisk standard innebär. Förhoppningsvis kommer studenterna vara bättre förberedda i det avseendet efter att åtgärderna har genomförts.

Åtgärdsprogrammet lämnades tidigare i höst in till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) som tog över en del av de uppgifter som tidigare låg på Högscoleverket efter att myndigheten upphörde. Svar från UKÄ väntas senare i höst.

Först med likabehandlingsplan

Juridiska fakulteten satsar på mångfald • Ingen pappersprodukt

Juridiska fakulteten är den första fakulteten vid Stockholms universitet som antagit en jämställdhets- och likabehandlingsplan.

Ambitionsnivån är högt ställd; planen går längre än Diskrimineringslagen.

Universitetet kräver att enheter med fler än 25 anställda ska ha en plan för jämställdhet respektive likabehandling. Universitetet ålägger fakulteterna att ansvara för jämställda rekryteringar med mera, men det finns inget krav på jämställdhetsplan på fakultetsnivå. Det borde det finnas anser Juridiska fakultetens dekanus Jonas Ebbesson.

– Flera viktiga beslut fattas på fakultetsnivå, vid Juridiska fakulteten är det exempelvis vissa tillsättningsärenden och tjänsteutlysningar, antagande av doktorander, utseende av sakkunniga och opponenter samt fastställande av kursplaner. Dessa beslut bör vara förankrade i en jämställdhets- och likabehandlingsplan och därför har vi tagit fram en sådan plan på fakultetsnivå.

Kunde man inte ha beslutat om ett gemensamt dokument för fakulteten och institutionen? Nej, menar Jonas Ebbesson, vissa beslut av institutionen fattas inte på delegation från eller på uppdrag av fakultetsnämnden, utan från universitetets centrala organ eller från dekanus utan att gå via fakultetsnämnden. Därför bör

fakultetens och institutionens planer beslutas separat.

– Man kan säga att institutionens jämställdhets- och likabehandlingsplan kompletterar och preciserar fakultetens plan. Till viss del sammanfaller förstås fakultetens och institutionens uppgifter. Därför är det bra i vårt fall att samma person är samordnare för likabehandling och jämställdhet både på fakultets- och institutionsnivå.

Jonas Ebbesson understryker att mångfald inte bara är en fråga om rättvisa.

– Mångfald är värdefullt för oss eftersom det skapar en dynamisk arbetsplats och en kreativ akademisk miljö.

2008 kom Diskrimineringslagen vilken ersatte tidigare lagar om diskriminering i arbetslivet och sammanförde samtliga diskrimineringsgrunder i en enda lag. De äldre lagarna omfattade diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning och sexuell läggning. I den nya lagen tillkom även könsöverskridande identitet eller uttryck och ålder. Diskrimineringslagen ställer dock olika krav beroende på diskrimineringsgrund.

– Genom att sammanföra jämställdhets- och likabehandlingsplanen i en gemensam handlingsplan vill vi markera att skyddet av olika sociala kategorier ska ha samma dignitet och

prioritet i så stor utsträckning som möjligt. Dessutom omfattar juridiska fakultetens plan, till skillnad från Diskrimineringslagen, även socioekonomisk bakgrund, säger Laura Carlson, docent i arbetsrätt samt Juridiska fakultetens och institutionens samordnare för jämställdhet och likabehandling.

Den nya planen omfattar både anställda och studenter. Tidigare har de haft varsin plan.

– Det blir mer överskådligt att behandla anställda och studenter i samma plan. Dessutom är doktoranderna i vissa sammanhang studenter och i andra anställda, säger Laura Carlson.

Likabehandlingsarbetet har redan påbörjats. Kursmaterialet på Civilrätt 4 har granskats för att göra det mindre etniskt homogent och heteronormativt. Ett flertal forskartjänster har under det senaste året tillsatts med kvinnor.

– Det här får inte bli ett till intet förpliktande dokument. Mina återkommande träffar med samordnaren och fakultetsnämndens uppföljningar en gång per år förhindrar förhoppningsvis att det blir så, säger Jonas Ebbesson.

Ny metodbok utökar verktygslådan

Enligt Mauro Zamboni, professor i allmän rättslära, har det hittills saknats en svensk bok för studenter som presenterar de mest etablerade juridiska metoderna. Det ska den nyutkomna boken "Juridisk metodlära" råda bot på.

– Det finns böcker på svenska som helt fokuserar på en metod och böcker som försöker sälja in Den Enda Rätta Metoden. Vår bok ger utrymme och rättvisa åt fler metoder än en. Det gör den unik på den svenska marknaden, säger Mauro Zamboni som tillsammans med docenten i civilrätt, Fredric Korling, står för redaktörskapet.

Totalt presenteras 14 metoder/teorier: rättsdogmatisk metod, rättspositivism, naturrätt, EU-rättslig metod, komparativ metod, rättsökonomi, rättssociologi, institutionell teori, genusrättsvetenskap, critical race-teori, postmodernism och diskursteori, hermeneutik, automatiserade juridiska beslut samt slutligen tillämpningen av andra vetenskaper inom rättsvetenskapen.

– Vi har tillfrågat några av de främsta svenska representanterna för respektive metod. Alla tackade direkt ja till att medverka. Det visar hur stort behovet är av en sådan här bok.

Det har varit en grannlaga uppgift för redaktörerna att sälla fram vilka metoder som ska presenteras. Urvalet är gjort utifrån en bedömning av vilka metoder som är de mest relevanta och aktuella för dagens rättstillämpare. Metoder som inte längre har någon utbredd praktisk tillämpning, men möjligen ett idéhistoriskt värde, har sorterats bort.

De innebär att tidigare inflytelserika teorier, som till exempel amerikansk rättsrealism och

Det behövs mer än en juridisk metod inom rättsvetenskapen och det praktiska rättslivet tycker Mauro Zamboni.

Critical Legal Studies inte finns med. Men de finns på sätt och vis representerade ändå genom sina avlöpare, rättsekonomi respektive genus-teori och Critical Race Theory.

Varje kapitel är konstruerat på ett snarlikt sätt. Först presenteras metoden varefter de mest kända kritikerna av den får komma till tals. Därefter ges metodens försvarare tillfälle att anlägga moteld. Slutligen visas hur metoden kan användas i den praktiska rättstillämpningen.

– Med den här boken erbjuder vi juriststudenten olika argumentationstekniker. Juristen behöver fler än ett juridiskt verktyg i sin verktygslåda. Om studenterna bara lär sig en metod

är de chanslösa i det praktiska rättslivet, säger Mauro Zamboni.

Boken är utgiven på förlaget Studentlitteratur. Medförfattare är Håkan Andersson, Antonina Bakardijeva-Engelbrekt, Vladimir Bastidas Venegas, Laura Carlson, Minna Gräns, Håkan Hydén, Jan Kleineman, Jane Reichel, Joel Samuelsson, Märten Schultz, Torben Spaak, Eva-Maria Svensson, Filippo Valguarnera och Peter Wahlgren.

På www.jurinst.su.se

- Utforska den internationella rätten i New York
- Sök SCCL-priset!
- Seminarium: "Exit, voice or loyalty" - om det påstådda "förbudet mot abstrakt normprövning"
- Seminarium: Barn och näthat

Att prenumerera på Juridicums nyhetsbrev är gratis. Skicka din postadress till staffan.westerlund@juridicum.su.se så får du nästa nyhetsbrev i din brevlåda.

Internationella veckan

Den 18-22 november anordnar Sektionen för internationell mobilitet en vecka på temat att vara utbytesstudent. Det kommer att arrangeras frukostföreläsningar, lunchföreläsningar, visas film, anordnas en tävling samt beredas möjlighet att besöka sektionens informationsbord.

På studentmässan den 19 november mellan kl.11.00 och 14.00 kommer du kunna träffa cirka 30 utländska universitet, ambassader, externa organisationer och länderbord bemannade av studenter. Ett antal av Juridicums partneruniversitet kommer att delta på mässan.

Att besöka Internationella veckan är helt gratis. Du är välkommen till Studenthuset och Södra huset i Frescati där merparten av aktiviteterna kommer att hållas.

Kontakta projektledare Ronald T. Nordqvist vid Sektionen för internationell mobilitet om du vill veta mer.

E-post: ronald.nordqvist@su.se

Nya webbplatser

Juridicum har fått nya webbplatser. Den gamla adressen www.juridicum.su.se gäller inte längre. Sedan den 1 oktober är finns en webbplats för fakulteten, www.jurfak.su.se, och en för institutionen, www.jurinst.su.se. Uppdelningen och strukturen i övrigt, liksom den nya layouten, är en anpassning till de riktlinjer som gäller för webbplatser vid Stockholms universitet.

Juridiska fakultetens webbplats riktar sig framför allt till dem som jobbar med fakultetsövergripande frågor vid universitetet. Här finns bland annat remissvar, protokoll från fakultetens beslutsorgan och information om organisationsstrukturen.

På juridiska institutionens webbplats finns bland annat utförlig information om utbildningarna vid institutionen, länkar till forskningsprojekt och ett kalendarium för kommande seminarier och andra evenemang.

Från utbildningssidorna finns länkar till kurswebben. På kurswebben finns utförlig information om respektive kurs.

Ansvarig utgivare: Staffan Westerlund, tel: 08-16 12 82 • fax: 08-15 89 35 • staffan.westerlund@juridicum.su.se

Besöksadress: Universitetsvägen 10 C, Frescati • Postadress: Stockholms universitet, Juridiska institutionen, 106 91 Stockholm
Bidrag publiceras i mån av plats.

Produktion: Staffan Westerlund

Foto och text: Staffan Westerlund om ej annat anges

Tryck: Kaigan AB. Nyhetsbrevet Juridicum utkommer med tre nummer per termin.

Distribution: Nyhetsbrevet distribueras till cirka 500 företag, myndigheter och organisationer. Nyhetsbrevet kan hämtas på plan 3 och 4 i C-huset, Frescati och på Juridiska institutionens webbplats: www.jurinst.su.se

Prenumeration: Kontakta redaktören för en kostnadsfri prenumeration.

Nyhets tips: Tas tacksamt emot av ansvarig utgivare.